RACHILDE

Herra Venus

Suomentanut Aki Räsänen

Punos

Herra Venus

RACHILDE

Herra Venus

Materialistinen romaani

Suomentanut

Aki Räsänen

Punos

KONEEN SÄÄTIÖ

Koneen Säätiö on tukenut tämän kirjan julkaisemista.

Ranskankielinen alkuteos: *Monsieur Venus* (1884)

ISBN 978-952-7566-08-4

© Punos-kustannus 2024

Kustannustoimitus: Tuija Tuomaala

Kansi: Canva AI / Punos

Kustantaja: Punos-kustannus, Loviisa
www.punoskustannus.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

SISÄLLYS

HERRA VENUS 7

LIITTEET 181

SUOMENTAJAN HUOMAUTUKSET 192

SUOMENTAJAN JÄLKISANAT 196

Omistamme tämän kirjan ruumiilliselle kauneudelle.
R. ja F. T.[1]

ESIPUHE

Varoitus lukijoillemme: sillä hetkellä, kun viillätte ensimmäisen sivun auki, kertomuksemme sankaritar saattaa kulkea ovenne ohitse.

R. ja F. T.

1. LUKU

Neiti de Vénérande hapuili oikeaa ovea kapealta käytävältä, jolle ovenvartija oli hänet ohjannut.

Seitsemättä kerrosta ei ollut lainkaan valaistu, ja häntä alkoi äkkiä pelottaa tuossa huonomaineisessa murjussa, kunnes hän tuli ajatelleeksi savukekoteloaan, jonka sisällöstä saisi aikaiseksi vähän valoa. Tulitikun hohteessa hän löysi numeron 10 ja luki kyltin:

MARIE SILVERT, floristi ja pukusuunnittelija.

Ovessa oli avain, joten hän astui sisään; mutta heti kynnyksellä hänet pysäytti kypsyvien omenoiden haju, ja hän nauliutui niille sijoilleen. Mikään haju ei iljettänyt häntä niin kuin omenoiden, ja niinpä hän vapisi inhosta ryhtyessään tarkastelemaan ullakkohuonetta ennen kuin ilmoittaisi läsnäolostaan.

Pöydällä paloi öljylamppu rasvaisen pannun päällä, ja pöydän ääressä istui selin oveen mies, joka näytti syventyneen hyvin pikkutarkkaan työhön. Hänen yläruumistaan peittävän löysän takin ympärillä kiemurteli ruususeppele. Valtavat satiiniruusut, joiden granaatinpuna oli kuin sametinpehmeää lihaa, mutkittelivat hänen jalkojensa väliin, nousivat olkapäille ja kiertyivät kaulan ympärille. Hänen oikealla puolellaan erottui kultalakkakimppu, ja vasemmalla näkyi orvokkinippuja.

Sotkuisella vuoteella huoneen nurkassa oli kasa paperililjoja. Kahden rikkinäisen olkituolin välissä ajelehti tärveltyneitä kukkia varsineen sekä likaisia lautasia, joiden päällä

oli tyhjä litran pullo. Pieni halkeillut kamiina, jonka putki nousi kattoikkunaan, katseli eteensä levitettyjä omenoita ainoalla punaisella silmällään.

Mies aisti kylmyyden, joka pääsi sisään avatusta ovesta. Hän kohotti lamppunsa varjostinta ja kääntyi ympäri.

– Tulinko väärään paikkaan? kysyi epämiellyttävällä tavalla vaikuttunut vieras. – Etsin Marie Silvertiä.

– Tulitte oikeaan paikkaan, rouva. Ja juuri nyt Marie Silvert olen minä.

Raoule ei voinut olla hymyilemättä: vastauksessa, joka annettiin miehisesti sointuvalla äänellä, oli jotain irvokasta, eikä ruusuja käsissään pitelevän pojan vaivaantuneisuus auttanut asiaa.

– Tekö valmistatte kukkia? Tehän olette kuin oikea floristi!

– Niin, pakkohan minun on. Sisareni on sairas. Katsokaa, hän on tuossa vuoteessa, nukkuu… Tyttöparka! Hän on hyvin sairas. Korkea kuume saa hänen sormensa tärisemään, hän ei pysty tekemään mitään kunnolla… Varsinaisesti minä osaan maalata, mutta tuumin, että työskentelemällä hänen sijaisenaan ansaitsen elantoni helpommin kuin piirtelemällä eläimiä tai kopioimalla valokuvia. Tilauksia ei varsinaisesti satele, poika lisäsi puheensa päätökseksi, – mutta kyllä minä kuukauden tienestit kokoon saan.

Hän ojensi kaulaansa vilkaistakseen nukkuvaa potilasta. Liljojen alta ei erottunut liikettä. Hän tarjosi nuorelle naiselle toisen tuoleista. Raoule kietoi saukonnahkaisen päällystakkinsa tiukemmin ympärilleen ja istuutui suurta vastenmielisyyttä tuntien. Hän ei enää hymyillyt.

– Miten voin auttaa rouvaa? poika kysyi ja laski seppeleen käsistään voidakseen napittaa takkinsa, joka oli avautunut ja paljastanut hänen rintansa.

– Sain sisarenne osoitteen, Raoule vastasi, – koska häntä ylistettiin todelliseksi taiteilijaksi. Minun on ehdottomasti keskusteltava hänen kanssaan tanssiaisasusta. Ettekö voi herättää häntä?

– Tanssiaisasusta? Ei huolta, rouva, ei tarvitse herättää häntä. Minä huolehdin siitä… No, mitä haluatte siihen? Kimppuja, nauhoja, yksittäisiä kuvioita?

Raoule ei voinut hyvin, ja hänen teki mieli lähteä. Hän nappasi umpimähkään käteensä yhden ruusun ja tutki sen keskustaa, jonka kukantekijä oli koristellut jääkiteellä.

– Olette kyllä taitava, hyvin taitava, hän toisti hypistellen samalla ruusun satiinisia terälehtiä.

Ruskistuvien omenoiden haju oli käymässä hänelle sietämättömäksi.

Taiteilija asettui uutta asiakastaan vastapäätä ja veti lampun heidän väliinsä, pöydän reunalle. Nyt he saattoivat nähdä toisensa kiireestä kantapäähän. Heidän katseensa kohtasivat. Kuin häikäistyneenä Raoule räpytteli silmäluomiaan huntunsa takana.

Marie Silvertin veljellä oli punainen, hyvin tummanpunainen tukka, melkein punaruskea. Vyötäröltä hän oli jokseenkin tanakka, jalat olivat suorat ja nilkoista kapeat. Hänen hiuksensa, jotka jäykkinä ja paksuina vailla aaltoja tai kiharoita laskeutuivat otsalle, näyttivät kapinoivan kammanvetoja vastaan. Melko ohuiden, tummien kulmakarvojen alla hänen katseessaan oli outoa hämäryyttä, joskin kasvojen ilme oli selvästi typerä.

Tuo mies katsoi toista ihmistä kuin aneleva, kärsivä koira, aavistuksen kostein silmin. Eläimelliset kyynelet tuntuvat aina hirvittävän pakahduttavilta. Hänen suunsa ääriviivat olivat kiinteät kuin terveen suun, jota tupakansavu ei vielä ole riuduttanut kyllästämällä sitä miehisellä tuoksullaan. Hänen hampaansa esimerkiksi hohtivat niin valkoisina niin purppuranpunaisten huulten välissä, että suorastaan ihmetytti, miksi nuo maitopisarat eivät kuivahtaneet pois noiden kahden kekäleen keskeltä. Kuoppaleuka, jonka iho oli lapsenomaisen sileä, näytti ihastuttavalta. Kaulassa oli pieni poimu, samanlainen kuin pullealla vastasyntyneellä. Vain melko suuret kädet, möreä ääni ja jäykät suorat hiukset paljastivat hänen sukupuolensa.

Raoule unohti tilauksensa. Hänet valtasi merkillinen horteisuus, joka turrutti hänen puheensakin. Silti hän tunsi olonsa paremmaksi: kuumina höyryävät omenatkaan eivät enää vaivanneet häntä, ja likaisilla lautasilla lojuvista hajanaisista kukista tuntui jopa huokuvan jonkinlaista runoutta. Hän jatkoi liikuttuneeseen sävyyn:

– Katsokaas, kysymys on naamiaisista, ja minulla on tapana käyttää somisteita, jotka on suunniteltu erityisesti minua varten. Aion pukeutua vesinymfiksi, Grévinin[2] suunnittelemaan asuun. Se on kašmirvillainen valkoinen tunika, joka on koristeltu vihreillä paljeteilla ja kiemuraisilla kaisloilla. Tarvitaan siis valikoima jokikasveja: neidonlumpeita, keiholehtiä, vesilinssejä, ulpukoita… Luuletteko, että pystytte suoriutumaan siitä viikossa?

– Uskon niin, rouva, siitähän tulee taideteos! vastasi nuori mies, hymyillen nyt vuorostaan. Sitten hän tarttui lyijykynään ja alkoi piirtää luonnoksia bristolpaperille.

– Aivan, juuri tuollaisia, Raoule puheli hyväksyvästi työskentelyä seuratessaan. – Hyvin pehmeitä sävyjä, niinhän? Älkää unohtako yhtäkään yksityiskohtaa… Maksan mitä vain pyydätte! Keiholehtien pitkien emiöiden pitää olla pystyssä ja lumpeiden oikein ruusunpunaisia, kukissa ruskeita hahtuvia.

Hän oli ottanut kynän korjaillakseen joitakin reunaviivoja. Kun hän kumartui lamppua kohti, hänen takkinsa napin virkaa toimittava timantti välkähti. Silvert huomasi sen ja puhui kunnioittavasti:

– Työ tulee kustantamaan minulle sata frangia, mutta pyydän siitä itselleni vain viisikymmentä. Huomaattekos, rouva, en hyödy paljonkaan.

Raoule kaivoi vaakunoin koristellusta lompakostaan kolme seteliä.

– Tässä, hän sanoi yksinkertaisesti. – Luotan teihin täysin.

Nuorukainen sai niin äkillisen ilonpuuskan, että hänen liikkeensä sai työtakin jälleen avautumaan. Raoule näki hänen rintansa varjoisassa kuopassa samaa punaruskeaa kuin hänen huulissaan, kuin sotkuisen rykelmän kultalangan pätkiä.

Neiti de Vénérande ajatteli, että voisi ehkä sittenkin syödä yhden omenoista suurestikaan vastustelematta.

– Kuinka vanha olette? hän kysyi irrottamatta katsettaan läpikuultavasta ihosta, joka oli samettisempi kuin seppeleen satiiniruusut.

– Olen kaksikymmentäneljä, rouva. Sitten poika lisäsi kömpelösti: – Palveluksessanne.

Nuori nainen liikautti päätään ja sulki silmänsä, koska ei rohjennut enää katsoa.

– Ai, vaikutatte ihan kahdeksantoistavuotiaalta… Miten hassua, mies joka tekee kukkia… Asutte kyllä kehnosti, sairaan sisaren kanssa tällaisessa ullakkohuoneessa, voi hyvä tavaton! Tuosta kattoikkunasta ei varmaan paljon valoa tule… Ei, ei, älkää antako rahasta takaisin! Kolmesataa frangia ei ole paljon mitään. Ai niin, osoitteeni. Kirjoittakaa: ”Neiti de Vénérande, Avenue des Champs-Élysées 74, Vénéranden talo.” Tuotte ne minulle henkilökohtaisesti. Teettehän niin?

Hänen äänensä murtui, ja hän tunsi päänsä hyvin raskaaksi. Silvert poimi koneellisesti käteensä kaunokaisen varren ja pyöritteli sitä sormissaan, puristaen huomaamattaan ammattimaisten naisfloristien tavoin vain sen toista päätä, niin että se näytti ruohonkorrelta.

– Ensi tiistaina siis, selvä, rouva. Tulen kyllä, luottakaa minuun, lupaan tuoda teille mestariteoksia… Olette aivan liian antelias!

Raoule nousi tuolista. Hermoväristys puistatti häntä kauttaaltaan. Oliko hän saanut kuumetaudin noilta kurjimuksilta?

Poika puolestaan pysyi liikkumattomana, suu auki riemunsa vallassa, hypistellen kolmea sinistä lumppupaperin palaansa. Kolmesataa frangia! Hän ei enää muistanut avonaista takkiaan, jonka paljastaman rinnan kullankimalluksia lamppu valaisi.

– Olisin voinut lähettää ompelijani ja antaa ohjeet hänelle, neiti de Vénérande mutisi kuin vastatakseen sisäiseen moitteeseen ja selitelläkseen omaa käytöstään, – mutta nähtyäni mallikappaleenne halusin mieluummin tulla itse… Muuten, ettekö sanonutkin olevanne maalari? Onko tuo teidän?

”Unohtakaamme luonnon laki, repikäämme lisääntymissopimus, kieltäkäämme sukupuolten välinen alistussuhde…”

Yläluokkainen Raoule de Vénérande on kyllästynyt kosijoihinsa ja sovinnaiseen perijättären rooliin. Hän rakastuu köyhään, naisellisen kauniiseen kukantekijänuorukaiseen ja ottaa tämän ”rakastajattarekseen”. Itse hän omaksuu suhteessa miehen roolin. Kun Raoule päättää viedä rakastettunsa vihille, on skandaali valmis.

Herra Venus herätti ilmestyessään paheksuntaa. Päähenkilöiden välinen suhde, sukupuoliroolien kääntäminen ylösalaisin ja teoksen siekailematon seksuaalisuus olivat aikalaisille liikaa, ja kirja sensuroitiin. Suomennos perustuu kirjan alkuperäiseen, sensuroimattomaan versioon.

Ranskalainen Marguerite Eymery (1860–1953), kirjailijanimeltään Rachilde, oli epäsovinnainen sosiaalisten normien ja sukupuoliroolien kyseenalaistaja, joka käsitteli tuotannossaan usein sukupuoliidentiteettejä ja poikkeavia seksuaalisuuden muotoja.

www.punoskustannus.fi

9 789527 566084